

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De misero statu hominis in peccatu[m] lapsi. Cap. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

De misero statu hominis in peccatum lapsi.

CAPVT I.

EDICI corporum, alicuius medicinæ virtutem atque præstantiam suis discipulis explicare volentes; primum ægitudinis acerbitatem, cui medetur, ante ipsorum oculos ponunt, ut ex huius dolore, atque molestia, medicinâ depulsa, quam salutaris sit eius vis à natura indita, patientius aduertant. Eandem nos modo viam inquisitionis ingredimur, & quandoquidem medicorum spiritualium munus obimus, mortificationis admirabilem naturam, virtutem, ac necessitatem, ex vi morbi, quem depellit, inrendimus declarare. Morbus hic non simplex, sed multiplex est, non corpus afficit, sed mentem excruciat, in qua, ô malum intolerabile! nequaquam se continet, sed ex illa ad indumentum animæ carnemque descendit. Huius morbi pessimam qualitatem ita inuestigabimus, si hominis sani, id est, in statu innocentie & sanctitatis constituti, & hominis infirmi, id est, in peccatum prolapsi, magnum discrimen indagemus. Deus igitur omnium rerum tum visibilium, tum inuisibilium creator in initio sæculi condidit [hominem rectum,] id est, animo corporeque perfectum. Decebat enim ut summus ille effector, imaginem ac similitudinem sui quam perfectissimam delinearet, (& quidem hæc imago ipse homo est) & suam, in ea effingenda, tum sapientiam, tum bonitatem, tum potestatem ostenderet. Et si tam perfectus, & decorus est mundus iste visibilis, gratia hominis conditus, & ei in domû attributus: quam pulchrum, ac perfectum putabimus factum fuisse hominem, cuius causa tot ac tâta, & tam pulchra & perfecta condita sunt? A magnitudine speciei, & creaturæ, inquit Sapiens, poterat creator horum videri:] dicamus & nos quod potest etiam hominis decor perfectioque monstrari, siquidem omnis illa species, & omnis illa pulchritudo, propter hominem, tanquam propter herû & dominû, facta est. Quia tamen homo animo & corpore constat, in vtraque parte sui incredibilem perfectionem accepit. Substantia enim animi gratia, id est, spirituali vita, in ipso creationis momento vestita est: intellectus perfectissima cognitione Dei, Angelorum, rerum naturalium, mysteriorum gratiæ, & eorum, quæ ad sui finis adeptionem erant necessaria, ornatus est: voluntas, charitate, iustitia, religione; & reliquis harum virtutum partibus dotata est: duplex appetitus, concupiscibilis & irascibilis, quietissima subiectione ad mentem, & virtutibus hanc subiectionem facientibus, decoratus est, adeo ut mens sine vilo labore, imò cum ingenti iucunditate, suis viribus præsideret, easque sapientissimè gubernaret. Quare mens secundum quosdam, salua temper historiæ veritate, in suarum virium imperio, ceu in quodam deliciosissimo Paradiso, dicitur à Domino constituta. Plerique, inquit Ambrosius, Paradisum, animam hominis esse voluerunt, in qua virtutum quedam germina pullulauerint. Hominem autem & ad operandum, & ad custodiendum Paradisum, esse positum, hoc est, mentem hominis, cuius virtus animam videtur excolere, nec solum excolere, sed etiam cum excoluerit, custodire. Bestiæ autem agri, & volatilia cæli, quæ adducuntur ad Adam, nostri irrationabiles motus sunt, eo quod be-

Eecl. 7. 30.

Sap. 13. 5.

D. Thom. 1. p. 2. q. 94. v. 9. ad 102.

Ambros. li. de paradiso. 11.

A stiz vel pécora quadam, diuersæ sint corporis passiones, vel turbulentiore, vel etiam languidiore. Volatilia autem cæli, quid aliud æstimamus, nisi inanes cogitationes, quæ velut volatilium more nostram circumuolant animam, & huc atq; illuc vario motu sæpetraducunt? Et statim: Sed fortè arguas, quia hæc quoque Deus in tali Paradiso locauit, hoc est, passiones corporis, & vanitatem quandam fluctuantium vel inanium cogitationum, quod ipse nostri fuerit auctor erroris. Considera quid dicat: Habete potestatem piscium maris, & volatilium cæli, & omnium repentium, quæ repunt super terram. Vides quod ille tibi tribuerit potestatem, ut de omnibus iudicare tu debeas, singulorum genera iudicij tui sobria definitione discernere? Hæc ille. Erat itaque mens in corde suo, quod affectus & cogitationes inhabitant, quasi in quodam quietissimo Paradiso, quem iucundè regebat, & absque vlla rebellionem moderabatur.

B Hæc ad animum pertinent: corpus verò hominis pretiosissimis etiam donis cumulatum est: Fuit enim illud immortalitate donatum, non quod immortalitate inherente constaret, sed quod optima temperatúra, & beneficio supernaturalis gratiæ, & esu ligni vitæ, atque aliis mediis, posset se immune seruare, & liberum à morte custodire. Fuit quoque corpus hominis valde robustum, & ab omni ægitudine & imbecillitate alienum, quod valeret omnia sua muna absoluta summe præstare: Fuit integrum & pulchrum, quod anima libentissimè inhabitaret: fuit menti omnino subiectum, ita ut neque in minimo eius imperio contradiceret. Mens enim per gratiam summissa Deo, vires sui corporis omnes per iustitiam originalem sibi obediens habebat, & obediuntissimis ac diligentissimis ancillis hilariter imperitabat. Vnde Augustinus vocat primum hominem pudicitia ornatum, temperantia compositum, charitate circumdatum, immortalitate vestitum. Et alio loco. Quid timere, vel dolere poterant illi homines in tantorum tanta affluentia bonorû, vbi nec mors metuebatur, nec vlla corporis mala valerent, nec aberat quicquam, quod bona voluntas adipisceretur, nec inerat quod carnem animûve hominis facilliter viuens offenderet? Et Bernardus. Primum patrens noster Paradisi accola constitutus est, dominus terræ stabilitus est, cuius supernæ Hierusalem designatus est, domesticus Domini factus est: cuius amore & agnitione ditatus est, consors Angelorum, frater, & coheres cælestium virtutum, nihil prorsus indigentia, nihil sentiens molestiæ, cui erant in promptu, quæ postulabat, non dico, necessitas, sed etiam pia voluntas, cum nihil esset in anima, quod offenderet, nihil in carne, quod puderet.] Sic illi. Huic homini tandem tot bonorum affluentia sublimato cunctarum rerum visibilium, totiusque huius vniuersi est imperium, dominatioq; concessa, ut omnia sibi corporalia subiceret, qui omnibus corporalibus eminebat, & qui maior & melior erat, minoribus & imperfectioribus imperaret. Dataq; est illi, à Domino, & posteris eius, ista potestas, illis verbis: Replete terram, & subicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus, quæ mouentur super terram.] In cuius potestatis signum [formati cunctis animalibus terre, & vniuersis volatilibus cæli, adduxit ea Dominus ad Adam, ut videret quid vocaret ea.] Factum namque est hoc, inquit Chrysostomus, non ut discamus illius sapientiam solum, sed ut & symbolum dominij per hominum impositionem cognoscamus. Nam & hominibus mos est hoc facere in signum dominij, ut cum seruos

C

D

E

Aug. con. ad Catech. 2. 20. 6. 14. de Civitat. 10.

Bern. ser. de cana Domini.

Genes. 1. 28.

Genes. 2. 19.

Chryso. 14. in Genes.

emerint, ipsorum nomina mutent.] Quid autem putauimus nō datum esse homini, vt hanc eximiam dignitatem cum debita maiestate ac ratione completeret? Certē si rex communem equitem ad comitis, aut ducis statum euchar, vel Pontifex pauperem clericum, aut religiosum ad maximam dignitatem Cardinalatus extollat, solent his quos sublimant, amplas assignare diuitias, & redditus annuos donare copiosos, quibus valeant splendide viuere, & magnam famulorum copiam sustentare. Ita omnino summus Imperator Deus, qui hominem ad diadema regni prouexit, immensis opibus auxit, quibus non rex ridiculus, sed potentissimus, & omni honore dignus existeret. Dedit igitur illi dona naturalia, id est, illi naturæ in tanta integritate conditæ debita, vt posset Deum auctorem naturæ diligere, illi se subicere, & vires inferiores sine difficultate in officio continere. Dedit illi originalem iustitiam, quæ ita has vires inferiores subiceret, vt neque in re minima rationis imperium præuenerent, neque ad aliquid præposterum declinarent. Adiecit demum gratiam, & magnam ac perfectissimam gratiam, quæ homo Deum vt finem supernaturalem respiceret, merita gloriæ conquireret, & suo tempore ipsam gloriam, ac cælestes sedes compararet.

Hæc innumerabilia bona vnum Adæ peccatum destruxit, vna inobedientia dissipauit. Habebat enim iste terrenus rex cælestem regem, cuius sanctissima præcepta transgrediens, à dignitate regis cecidit, & tantam bonorum copiam amisit. Quid enim prohibet, si de radice pessimæ arboris, id est, de primo peccato, dicamus, quod Sanctus Iob de quodam ramusculo pronūtiat? Ignis est vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina. Verè omnes generis humani diuitias ignis iste consumpsit: verè generationes Adæ conuoluit, quia omnes filios eius misera seruitute obligatos è iure ad cælestia regna deiecit, & in barathrum damnationis perpetuæ destruxit. Hic ignis peccati ignis pestilens est, qui qualitate veneni induens ad cor, id est, ad intima animæ, & ad mentis substantiam properauit, & gratiam, vitam scilicet omnium bonorum amabilissimam, ceu leuissimam paleam siccamque consumpsit. Quare Adam alienus à Domino vocatus est illa amarulenta irrisione: Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est, sciens bonum & malum.] Nam est ac si dixisset Dominus: A me verè vitâ, discessit, dum vitam mihi similem comparare gestiuit; & dum inobedientiam complexus est, à mea similitudine, scilicet à gratia & virtutibus omnino se posteròsque seiuñxit. Deinde teter peccati ignis ex intimo mentis ad intellectum saltauit, & ei ignorantia caliginem, ac tenebras offudit: postea charitatem, & iustitiam in cineres vertit, dum ad voluntatem subsiliuit, de quibus tenebris intelligi potest illud Isaiæ: Ecce tenebræ tribulationis, & lux obtenebrata est in caligine eius.] De euerfione autem charitatis, atque iustitiæ, illud Iocelis: Ad te Domine clamabo, quia ignis comedit speciosa deserti, & flamma succendit omnia ligna regionis.] At quis vel excogitare poterit quam calamitosas strages in vitibus inferioribus hic ignis iniecerit? Sicut enim fulgur domum, non iam lapideam, vel latericiam, sed ligneam, vel tugurium, paleis aut viminibus contextum, feriens, penitus illud absument: ita peccatum hæc infirma hominis tangens, miserabiliter dissipauit. Quæ quoad virtutis amorem omnino consumpta videntur, quoad iniquitatis verò desiderium, ita robusta fa-

Acta sunt, vt mentem stultam, & virtute vacuam ad se trahant, & in scdissimas iniquitates immergant. Nec solam domum mentis ignis peccati consumpsit, sed domum etiam illi contiguam, id est, corpus, inuasit, quod morti subiectum, plurimis ac maximis morbis obnoxium, scdum & scrdum, miserum & infirmum effecit. Per vnum hominem, inquit Paulus, peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors.] Et Ecclesiasticus: A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur.] Intrauit & scrditas, quare mulier, & vir, qui ante peccatum nudi non erubescabant,] post peccatum erubuerunt, & contexerunt se foliis ficus in erubescencia remedium. Intrauit & infirmitas: vnde dicit homo: Væ mihi super contritione mea, pessima plaga mea.] Ego dixi: Planè hæc infirmitas mea est, & portabo illam.] Iustissimè autem homini ab illa dignitate lapso res creatæ obedientiam denegarunt, vt qui aduersus tuū creatorem insurrexit, carnis suæ rebellionem, & omnem creaturam sibi aduersam præsentiret. Cogitationes, inquit, meæ dissipatæ sunt, torquentes cor meum.] Et, turbatus est à furore oculus meus, inueteraui inter omnes inimicos meos:] id est, inter omnes affectus meos. Et, Armata est creatura in violationem inimicorum, & pugnavit orbis terrarum contra insensatos.] In illius peccati pœna, ait Augustinus, quid inobedientiæ nisi inobedientia retributa est? Nam quæ hominis alia miseria, nisi aduersus eum ipsum inobedientia eius ipsius, vt quoniam noluit quod potuit, quod non potest, velit: In Paradiso enim etiam si non omnia poterat, ante peccatū, quicquid tamen non poterat, non volebat, & ideo poterat omnia, quæ volebat. Nunc verò sicut in eius stirpe cognoscimus, & diuina scriptura testatur,] homo vanitati similis factus est.] Quis enim enumeret, quàm multa, quæ non potest, velit, dum sibi ipse, id est, voluntati eius ipse animus eius, eoque inferior caro eius non otemperat? Ipso namque inuito, & animus plerumque turbatur, & caro dolet, & veterascit, & moritur, & quicquid aliud patimur, quod non pateremur inuito, si voluntati nostræ nostra natura omnino atque ex omnibus partibus obediret.] Quod autem creaturæ à nobis descuerint, quid mirum, si hominis vires ab ipso descuerunt, & ipse homo à se ipso descinit? Profectò terra sapissimè illi tanquam hosti creatoris, fructus denegat; aqua mergit, aër peruersa qualitate inficit, ignis adurit: metalla ab illo se abscondunt; animalium quædam illum fugiunt, quædam mordent, atque diserpunt: cæli ipsi, benigniores Domini creaturæ, multoties se homini ferreos & æneos ostendunt. Breuiter, mansit homo; per peccatum, à Deo, ab Angelis, à rebus visibilibus, & à semetipso derelictus, vt tanta castigatione disceret, quantum malum fuit Deum relinquere, & peccando se à suo creatore segregare.

Hunc infelicissimum hominis casum non tantum, quæ hæctenus induximus, aperiant, sed quotidianum experimētum in hominibus, præsertim peccatoribus, & gratia destitutis, clarissimè manifestat. Hi namque facti rationis compotes virtutem rationi consonam amare, & victum rationi contrarium odisse debuerant. At vitia diligunt, & spurcissima flagitia complectuntur; virtutes autem, & bona opera, illarum sanctissimos partus, auersantur. Equum fuerat ipsos minoribus maiora, & terrestribus cælestia præferre; è contra verò cælestia contemnunt, terrestribus adhæresunt: maiora, id est, animæ bona, respuunt, & corporis bona,

Rom. 5. 12.

Ecccl. 25. 33.

Genes. 2. 25.

Ierem. 10. 19.

Iob. 13. 21.

Psal. 6. 8.

Sapient. 5. 18. 21.

Aug. 14. de ciuit. c. 14.

Psal. 148.

Iob. 31. 12.

Genes. 3. 21.

Isaiæ. 30. 19.

vt honores, diuitias, voluptates ardentissimè concupiscunt. Instrumento suo, scilicet corpore, in proprium commodum, nempe in æternæ vitæ merita conquirenda, vt debuissent, & tamen naturæ ordinem pervertentes, in suam perniciem illud conuertunt. Audi ex Cypriano, quæ turpia, & abominanda, anima per corpus exerceat. Corpore, ait, sic vtitur anima, sicut faber malleo, vel incude, in qua format omnium turpitudinum idola, & fabricatur quælibet quarumcumque voluptatum simulachra. Non est caro dictatrix peccati, nec inuentrix malitiæ, nec cogitatus format, nec disponit agenda, sed officina est spiritus, qui in ea, & per eam, quæcunque affectauerit, peragit & consummat. Et statim: Solus animæ lis ista est, quæ secum rixatur, & cum proprio arbitrio litigat, certior in huiusmodi quæstionibus quid bonum sit, quid malum, quàm in aliarum rerum inquisitionibus quid verum sit, quid falsum. Nam in abditarum causarum inspectionibus, & secretis naturæ potest homo errare, vel decipi; quia non per omnia à fine vsque ad finem intellectus humanus attingit; sed in his, quæ oculis, & manibus subiacent, nulla subtilitas iudicium impedit: quia scèntia à non scèntibus, decora à turpibus, amara à dulcibus, dura à suauibus, & à dissonis consonantia facillè discernuntur. Sed desiderij sui veneno mens ebria, corpus contumeliosè applicat, & iunctis complexibus ambo in mortiferas suauitates elapsi obdormiunt. In his turpibus & scèdissimis, quæ Paulus, ad Romanos scribens, breuiter numerauit, & amplius quàm ille exponit, declarare non decet, animus corpus suum occupat, quod meritissimè sibi morte præcipitur, vt instrumento commodato careat, qui in iniuriam commodantis illo vt non timuit. Cum enim animus sit immortalis, instrumento indigebat, quod saltem dono Dei in perpetuum duraret, nunquamque deficeret: quale profectò homo in statu innocentie suscepit. Sed quia homo deliquit, Deus donum suum originalis iustitiæ abstulit, & corpus secundum suam naturalem conditionem corruptioni obnoxium, mortalèque deseruit. Ecce ergo hominem lapsum in peccatum, vita gratiæ carentem, plagis & vlcibus plenum: in quo intellectus cæcuit, voluntas prauaticatur, cogitatio insanit, appetitus furit, sensus fallit, corpus deficit. Ecce hominem ad mala agilem, ad bona inutilem, qui virtutem, vt rem difficillimam, refugit, & bibit, sicut aquam, iniquitatem. Ecce hominem ad sublimiora anhelantem, ad ima deiectum, qui vltra modum scientiam appetens, in ignorantem incurrit, & Dei similitudinem insipienter concupiscens, [immolauit demoniis, & non Deo, diis, quos ignorabat.] Loquamur ergo ad animam nostram, lamentemurque eius calamitatem illis verbis Ieremiæ: Cui comparabo te? Vel cui assimilabo te, filia Ierusalem? Cui exequabo te, & consolabor te virgo filia Sion? Magna est, velut mare, contritio tua; quis medebitur tui? O antea virgo in horto deliciarum Deo consecrata, nunc verò peccato corrupta, & iniquitate polluta? O prius filia Ierusalem ad pacem condita, nunc verò intestinis bellis, & tuorum defectionibus ciuium afflictæ! O prius filia Sion, in qua omnia bona fuerant coacervata, nunc verò solitaria ciuitas, facta quasi vidua, quæ aduersario tuo pendis tributa, cui tuam miseriam & calamitatem comparabo? An illius qui naufragium fecit, & omnes suas opes amisit? Sed tu infelicior, quæ simul cum opibus vitam perdidisti, & gratiam, ac Dei amicitiam, qua vivebas, dilapidasti. Cui assimilabo te? An illi, cui vita

Cyprian.

Roma. x.

Dent. 32.

17.

Ierem.

Thoren. 2.

13.

A prærepta est, priusquam ex vtero egrederetur, & huius pulchræ lucis vsum acciperet? Sed tu inferior, quia melius fuisset non nasci, & carne non indui, quàm peccati maculas contraxisse. Cui exequabo te? An illi, cui non tantum lux, sed etiam ipsum esse negatum est, quia Deus inter res possibiles, & numquam futuras, sine vilo esse manere decreuit? Sed tu calamitosior, quia ille, qui numquam fuit, nullam miseriam subiit, at peccatrix anima miseriarum se miseriam subiicit. Superest igitur vt super terram non sit consolatio tibi, quæ omnes miseros infelicitate vincis. Restat vt sit, velut mare, contritio tua, & calamitas tua: quia sicut mare congregatio est aquarum. Nam [Deus congregationes aquarum appellauit maria;] ita casus in peccatum est omnium malorum, & miseriarum coacervatio, cui nulla res creata potest subuenire. Inquiramus itaque, quis medebitur tui? Quis tantæ est potestatis vt valeat tantam contitionem sanare, tanta mala depellere, & tantis miseris remedium afferre?

Genes. 1. 10.

Hæc omnia mala hominis lapsi à Domino magna ex parte mortificatione sanari.

CAPVT II.

DEVS quidem optimus, & potentissimus, qui potuit naturam humanam condere, potest etiam lapsam erigere, dissipatam reparare, & in pristinum statum ac dignitatem restituere. Si enim amplius est, rem aliquam ex nihilo facere, quàm iam factam ad formam meliorem prouehere, non negabimus eum sapientissimum, optimum, & omnipotentem Deum, qui potuit animam ex nihilo extrahere, Scire etiam eandem reficere, velle prouehere, & posse in tam extremam miseriam deiectam in summam altitudinem eleuare. Quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum:] vnde si hæc spiritualis hominis resurrectio, & salutis, ac donorum restitutio possibilitatem humanam excedit, sed diuinam potentiam non effugit. Si homo peccato mortuus est, Christus est auctor vitæ, de quo Petrus ad Iudæos. Vos autem sanctum, & iustum negastis, & petiistis virum hominidam donari vobis: auctorem verò vitæ interfecistis,] cui æquale est vel viuenti primam vitam tribuere, vel mortuum à morte suscitare. Si homo languidus est, Christus est salutis effector, [Domini enim est salus,] qui pertransit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo: qui [operatus est salutem in medio terræ.] Si homo cæcus est, Christus oculorum aciem, & vsum restituit, per quem dat nobis Pater spiritum sapientiæ, & reuelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis nostri, vt iciamus, quæ diuitiæ gloriæ hereditatis eius in sanctis. Si homo claudus, & leprosus, & omni ægritudine affectus est, Christus est vniuersorum malorum, ægritudinumque depulsor, in cuius aduentu [cæci vident, claudi ambulunt, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, & pauperes euangelizantur.] Si demum homo regno, & potestate illi data spoliatus est, Christus illum ad regnum reuocat, & ad perditam

Lucæ 13. 27.

1. Cor. 3. 14.

1. Sal. 3. 6.

Altor. 16. 38.

1. Sal. 73. 12.

Ephes. 1. 18.

Matth. 11. 5.